

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 30ής Μαρτίου 2000 *

Στην υπόθεση C-178/97,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Tribunal du travail de Bruxelles (Βέλγιο) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Barry Banks κ.λπ.

και

Théâtre royal de la Monnaie,

παρισταμένων των:

Colin Appleton και Christopher Davies,

Mark Curtis,

η έκδοση προδικαστικής απόφασεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 14α, σημείο 1, στοιχείο α', και 14γ του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, και των άρθρων 11α και 12α, παράγραφος 7, του κανονισμού (ΕΟΚ) 574/72 του Συμβουλίου, της 21ης Μαρτίου 1972, περί του τρόπου εφαρμογής του κανονισμού 1408/71, όπως αυτοί έχουν τροποποιηθεί και ενημερωθεί με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2001/83 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 1983 (ΕΕ L 230, σ. 6), στη συνέχεια δε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3811/86 του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 1986 (ΕΕ L 355, σ. 5),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους D. A. O. Edward, πρόεδρο τμήματος, L. Sevón, C. Gulmann, J.-P. Puissochet (εισηγητή) και P. Jann, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
γραμματέας: H. von Holstein, βοηθός γραμματέας,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- οι B. Banks κ.λπ., εκπροσωπούμενοι από τον M. J. S. Renouf, solicitor, και τον B. Blanpain, δικηγόρο Βρυξελλών,
- το Théâtre royal de la Monnaie, εκπροσωπούμενο από τον S. Cariau, δικηγόρο Βρυξελλών,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους E. Röder, Ministerialrat στο ομοσπονδιακό Υπουργείο Οικονομίας, και C.-D. Quassowski, Regierungsdirektor στο ίδιο υπουργείο,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Perrin de Brichambaut, διευθυντή νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, και τον C. Chavance, σύμβουλο εξωτερικών υποθέσεων στη διεύθυνση νομικών υποθέσεων του ίδιου υπουργείου,

- η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον J. G. Lammers, αναπληρωτή νομικό σύμβουλο στο Υπουργείο Εξωτερικών,

- η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον J. E. Collins, του Treasury Solicitor's Department,

- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την M. Wolfcarius, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις των B. Banks κ.λπ., εκπροσωπούμενων από τους M. J. S. Renouf και B. Blanpain, του Théâtre royal de la Monnaie, εκπροσωπούμενου από τον S. Cariau, της Γερμανικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον C.-D. Quassowski, της Γαλλικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον C. Chavance, της Ιρλανδικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον A. O'Caoidh, SC, της Ολλανδικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον M. A. Fierstra, νομικό σύμβουλο στο Υπουργείο Εξωτερικών, της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενης από τον M. Hoskins, barrister, και της Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από την M. Wolfcarius, κατά τη συνεδρίαση της 22ας Οκτωβρίου 1998,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 26ης Νοεμβρίου 1998,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με διάταξη της 21ης Απριλίου 1997, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 7 Μαΐου 1997, το Tribunal du travail de Bruxelles υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), τρία προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 14α, σημείο 1, στοιχείο α', και 14γ του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας (στο εξής: κανονισμός 1408/71), και των άρθρων 11α και 12α, παράγραφος 7, του κανονισμού (ΕΟΚ) 574/72 του Συμβουλίου, της 21ης Μαρτίου 1972, περί του τρόπου εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 (στο εξής: κανονισμός 574/72), όπως αυτοί έχουν τροποποιηθεί και ενημερωθεί με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2001/83 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 1983 (ΕΕ L 230, σ. 6), στη συνέχεια δε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3811/86 του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 1986 (ΕΕ L 355, σ. 5).
- 2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκλυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ, αφενός, του B. Banks και οκτώ άλλων ερμηνευτών όπερας καθώς και ενός διευθυντή ορχήστρας, υποστηριζομένων από τρεις άλλους καλλιτέχνες (στο εξής: B. Banks κ.λπ.) και, αφετέρου, του Théâtre royal de la Monnaie των Βρυξελλών (στο εξής: TRM), σχετικά με τις παρακρατήσεις από τις αμοιβές τους των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης, στις οποίες προέβη το TRM δυνάμει του βελγικού γενικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης των μισθωτών.

- 3 Οι B. Banks κ.λπ. είναι Βρετανοί καλλιτέχνες του θεάματος. Κατοικούν στο Ηνωμένο Βασίλειο, όπου ασκούν κανονικά την επαγγελματική τους δραστηριότητα, υπάγονται δε στο βρετανικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης ως μη μισθωτοί. Προσελήφθησαν από το TRM για να μετάσχουν σε παραστάσεις στο Βέλγιο μεταξύ 1992 και 1995. Οι περίοδοι δραστηριότητας για τις οποίες προσελήφθη καθένας από τους καλλιτέχνες ήταν μικρότερες από τρεις μήνες, εξαιρουμένου ενός από αυτούς, του οποίου οι συμβάσεις αφορούσαν περίοδο παροχής υπηρεσιών ανερχόμενη σε τέσσερις μήνες και έξι ημέρες.
- 4 Το TRM παρακράτησε από τις αμοιβές τους τις εισφορές που οφείλονταν δυνάμει της υπαγωγής τους στο γενικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης των μισθωτών. Η παρακράτηση αυτή πραγματοποιήθηκε κατ' εφαρμογήν του άρθρου 3, παράγραφος 2, του βασιλικού διατάγματος της 28ης Νοεμβρίου 1969, που εκδόθηκε προς εκτέλεση του νόμου της 27ης Ιουνίου 1969, περί αναθεώρησης του νομοθετικού διατάγματος της 28ης Δεκεμβρίου 1944 σχετικά με το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης των εργαζομένων που υπάγονται στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης των μισθωτών (*Moniteur Belge* της 5ης Δεκεμβρίου 1969), το οποίο επεξέτεινε το σύστημα αυτό στους καλλιτέχνες του θεάματος. Οι συμβάσεις των B. Banks κ.λπ. προέβλεπαν ρητά την πραγματοποίηση τέτοιου είδους παρακρατήσεων.
- 5 Κατά τη διάρκεια της περιόδου παροχής των υπηρεσιών τους ή κατά τη διάρκεια της δίχης ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, οι B. Banks κ.λπ. προσκόμισαν, ο καθένας για λογαριασμό του, έντυπα E 101, εκδοθέντα σύμφωνα με το άρθρο 11α του κανονισμού 574/72 από το βρετανικό Υπουργείο Κοινωνικής Ασφάλισης, τα οποία πιστοποιούσαν ότι είναι ελεύθεροι επαγγελματίες, ότι κατά τη διάρκεια της περιόδου παροχής των υπηρεσιών τους προς το TRM θα ασκούν μη μισθωτή δραστηριότητα και ότι, κατά την περίοδο αυτή, θα εξακολουθούν να υπάγονται στη βρετανική νομοθεσία κοινωνικής ασφάλισης, σύμφωνα με το άρθρο 14α, σημείο 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71. Κατά τη διάταξη αυτή, το πρόσωπο που ασκεί κανονικά μη μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος κράτους μέλους και πραγματοποιεί μια εργασία στο έδαφος άλλου κράτους μέλους εξακολουθεί να υπόκειται στη νομοθεσία του πρώτου κράτους μέλους, υπό τον όρον ότι η προβλεπόμενη διάρκεια της εργασίας αυτής δεν υπερβαίνει τους δώδεκα μήνες.
- 6 Οι B. Banks κ.λπ., αμφισβητούντες την υπαγωγή τους στο βελγικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης των μισθωτών, άσκησαν, ενώπιον του Tribunal du travail de Bruxelles, αγωγή, με την οποία ζήτησαν από το TRM να τους επιστρέψει εντόκως το

ποσό των καταβληθεισών εισφορών. Υποστήριξαν ότι, στο μέτρο που είχαν πραγματοποιήσει εργασία στο βελγικό έδαφος επί διάστημα βραχύτερο των δώδεκα μηνών, ενώ ταυτοχρόνως ασκούσαν κανονικά μη μισθωτή δραστηριότητα στο Ηνωμένο Βασίλειο, εξακολουθούσαν να υπάγονται αποκλειστικά στη βρετανική νομοθεσία, σύμφωνα με το άρθρο 14α, σημείο 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71. Επιπλέον, υποστήριξαν ότι η Office national de sécurité sociale (εθνική υπηρεσία κοινωνικής ασφάλισης, στο εξής: ONSS) όφειλε να λάβει υπόψη τα πιστοποιητικά E 101 που είχαν εκδοθεί από το βρετανικό Υπουργείο Κοινωνικής Ασφάλισης.

- 7 Το TRM θεώρησε ότι εφαρμοστέα ήταν η βελγική νομοθεσία, στηριζόμενο στο άρθρο 14γ, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71, που προβλέπει ότι το πρόσωπο που ασκεί ταυτόχρονα μισθωτή και μη μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος διαφορετικών κρατών μελών υπόκειται στη νομοθεσία του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου ασκεί τη μισθωτή δραστηριότητά του. Το TRM προσέθεσε ότι, αφ'ής στιγμής η ONSS αρνήθηκε να λάβει υπόψη τα πιστοποιητικά E 101 που είχαν χορηγηθεί σε Βρετανούς μη μισθωτούς, όφειλε να συμμορφωθεί προς την απόφασή της αυτή. Επιπλέον, τα εν λόγω πιστοποιητικά, για το αναδρομικό αποτέλεσμα των οποίων υπήρχαν εύλογες αμφιβολίες, είχαν εκδοθεί και του είχαν διαβιβαστεί, στην πλειονότητα των περιπτώσεων, μόλις κατά τη διάρκεια της περιόδου παροχής των υπηρεσιών των καλλιτεχνών ή κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον του Tribunal du travail de Bruxelles.
- 8 Με τη διάταξή του περί παραπομπής, το αιτούν δικαστήριο υπενθυμίζει, κατ' αρχάς, ότι, με τις αποφάσεις της 30ής Ιανουαρίου 1997, C-340/94, De Jaeck (Συλλογή 1997, σ. I-461), και C-221/95, Hervein και Hervillier (Συλλογή 1997, σ. I-609), το Δικαστήριο δέχθηκε ότι, για την εφαρμογή των άρθρων 14α και 14γ του κανονισμού 1408/71, πρέπει να νοούνται ως «μισθωτή δραστηριότητα» και «μη μισθωτή δραστηριότητα» οι δραστηριότητες που θεωρούνται ως τέτοιες από τη νομοθεσία περί κοινωνικής ασφάλισης του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου ασκούνται οι δραστηριότητες αυτές.
- 9 Ακολούθως, το αιτούν δικαστήριο τονίζει ότι η δραστηριότητα των εναγόντων της κυρίας δίκης θεωρείται μη μισθωτή δραστηριότητα από τη βρετανική νομοθεσία περί κοινωνικής ασφάλισης και μισθωτή δραστηριότητα από την αντίστοιχη βελγική νομοθεσία.

- 10 Το αιτούν δικαστήριο προσθέτει ότι η υποστηριζόμενη από τους καλλιτέχνες του θεάματος εφαρμογή, στην υπόθεση της οποίας έχει επιληφθεί, του άρθρου 14α, σημείο 1, στοιχείο α', είναι δυνατή μόνον εφόσον ο όρος «εργασία» της διατάξεως αυτής ερμηνευθεί ευρέως και εφόσον καλύπτει κάθε παροχή εργασίας, μισθωτής ή μη μισθωτής, της οποίας η διάρκεια δεν υπερβαίνει τους δώδεκα μήνες.
- 11 Στη συνέχεια, το αιτούν δικαστήριο τονίζει ότι, στην αντίθετη περίπτωση, το άρθρο 14γ του κανονισμού 1408/71 θα μπορούσε να τύχει εφαρμογής στους ενάγοντες της κύριας δίκης. Ωστόσο, παρατηρεί ότι η εφαρμογή της διατάξεως αυτής θα είχε ως αποτέλεσμα την υπαγωγή τους αποκλειστικά στη βελγική νομοθεσία, αφού ασκούν δραστηριότητα που θεωρείται στο Βέλγιο μισθωτή, τούτο δε όσον αφορά το σύνολο των επαγγελματικών τους δραστηριοτήτων, σύμφωνα με το άρθρο 14δ του ίδιου κανονισμού. Όμως, δεδομένου ότι η άσκηση των δραστηριοτήτων τους στο Βέλγιο διήρκεσε μικρό χρονικό διάστημα, οι ενάγοντες της κύριας δίκης δεν θα μπορούσαν να λάβουν καμία παροχή προβλεπόμενη από το βελγικό σύστημα.
- 12 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Tribunal du travail de Bruxelles αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) α) Αφορά η έννοια της “εργασίας” του άρθρου 14α, σημείο 1, στοιχείο α', του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 κάθε παροχή εργασίας, μισθωτής ή μη μισθωτής, της οποίας η διάρκεια δεν υπερβαίνει τους δώδεκα μήνες;

β) Εάν η έννοια της “εργασίας” κατά το άρθρο 14, σημείο 1, στοιχείο α', αφορά αποκλειστικά τη μη μισθωτή εργασία, πρέπει η έννοια αυτή να προσδιοριστεί υπό το φως της νομοθεσίας περί κοινωνικής ασφάλισης του κράτους μέλους στο οποίο ασκείται κανονικά η μη μισθωτή δραστηριότητα ή υπό το φως της νομοθεσίας περί κοινωνικής ασφάλισης του κράτους μέλους εντός του οποίου παρέχεται η “εργασία”;

2) Ποια είναι η μονάδα χρόνου που πρέπει να ληφθεί υπόψη για την αξιολόγηση του όρου “ταυτόχρονα” που περιέχεται στο άρθρο 14γ του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 ή ποια είναι τα κριτήρια βάσει των οποίων μπορεί να προσδιοριστεί η έννοια αυτή;

3) α) i) Έχει το έντυπο E 101, του οποίου η έκδοση προβλέπεται, μεταξύ άλλων, στα άρθρα 11α και 12α, παράγραφος 7, του κανονισμού 2001/83, δεσμευτική ισχύ, όσον αφορά τα έννομα αποτελέσματα που βεβαιώνει:

— έναντι του αρμοδίου φορέα του κράτους μέλους στο οποίο ασκείται η δεύτερη δραστηριότητα:

— έναντι του προσώπου που προσφεύγει στις υπηρεσίες του εργαζομένου που ασκεί δραστηριότητα στο έδαφος δύο κρατών μελών;

ii) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, μέχρι πότε;

β) Έχει το έντυπο E 101 αναδρομικό αποτέλεσμα, στο μέτρο που οι χρονικές περίοδοι τις οποίες αφορά είναι προγενέστερες του χρόνου εκδόσεως ή προσκομίσεώς του;»

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 13 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν ο όρος «εργασία» του άρθρου 14α, σημείο 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 αφορά κάθε παροχή εργασίας, μισθωτής ή μη μισθωτής. Στην περίπτωση κατά την οποία η διάταξη αυτή αφορά αποκλειστικά τη μη μισθωτή εργασία, το δικαστήριο αυτό διερωτάται αν ο προσδιορισμός της φύσεως της οικείας εργασίας απόκειται στη νομοθεσία περί κοινωνικής ασφάλισης του κράτους μέλους εντός του οποίου το οικείο πρόσωπο ασκεί κανονικά μη μισθωτή δραστηριότητα ή στην αντίστοιχη νομοθεσία του κράτους μέλους εντός του οποίου πραγματοποιείται η εργασία.
- 14 Το άρθρο 13, με το οποίο αρχίζει ο τίτλος II του κανονισμού 1408/71, σχετικά με τον προσδιορισμό της εφαρμοστέας νομοθεσίας, ορίζει, στην παράγραφο του 1, ότι, με την επιφύλαξη του άρθρου 14γ, τα πρόσωπα για τα οποία ισχύει ο κανονισμός αυτός υπόκεινται στη νομοθεσία ενός μόνον κράτους μέλους.
- 15 Κατά το άρθρο 13, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 1408/71 και με την επιφύλαξη των άρθρων του 14 έως 17, το πρόσωπο που ασκεί μη μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος κράτους μέλους υπόκειται στη νομοθεσία του κράτους αυτού ακόμη κι αν κατοικεί στο έδαφος άλλου κράτους μέλους.
- 16 Το άρθρο 14α του κανονισμού 1408/71, που επιγράφεται «Ειδικοί κανόνες που ισχύουν για πρόσωπα που ασκούν μη μισθωτή δραστηριότητα εκτός από τους ναυτικούς», ορίζει ότι ο κανόνας του άρθρου 13, παράγραφος 2, στοιχείο β', ισχύει με την επιφύλαξη των εξαιρέσεων και ειδικών περιπτώσεων που αναφέρονται στη συνέχεια. Κατά το σημείο 1, στοιχείο α', του άρθρου αυτού, το πρόσωπο που ασκεί κανονικά μη μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος κράτους μέλους και πραγματοποιεί μια εργασία στο έδαφος άλλου κράτους μέλους εξακολουθεί να υπόκειται στη νομοθεσία του πρώτου κράτους μέλους, υπό τον όρον ότι η προβλεπόμενη διάρκεια της εργασίας αυτής δεν υπερβαίνει τους δώδεκα μήνες.

- 17 Οι B. Banks κ.λπ., το TRM, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Επιτροπή, με τους οποίους συντάχθηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση και η Ιρλανδική Κυβέρνηση, φρονούν ότι ο όρος «εργασία» του άρθρου 14α, σημείο 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αφορά κάθε παροχή εργασίας, μισθωτής ή μη μισθωτής. Κατά την άποψή τους, η ερμηνεία αυτή υπαγορεύεται από την πολύ γενική έννοια που έχει η λέξη αυτή στην καθομιλουμένη. Οι B. Banks κ.λπ. καθώς και η Επιτροπή διατείνονται ότι η χρήση του όρου αυτού είναι το αποτέλεσμα συνειδητής επιλογής στην οποία προέβη το Συμβούλιο κατά την έκδοση του κανονισμού (ΕΟΚ) 1390/81, της 12ης Μαΐου 1981, περί επεκτάσεως στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους του κανονισμού 1408/71 (ΕΕ L 143, σ. 1). Πράγματι, τόσο στην αρχική της πρόταση όσο και στην τροποποιηθείσα πρόταση κανονισμού που είχε υποβάλει, η Επιτροπή είχε χρησιμοποιήσει, αντί του όρου «εργασία», την έκφραση «παροχή υπηρεσιών», σκοπώντας έτσι να περιορίσει την εφαρμογή της διατάξεως αποκλειστικά στην περίπτωση κατά την οποία ο μη μισθωτός πραγματοποιεί μη μισθωτή εργασία στο έδαφος άλλου κράτους μέλους.
- 18 Στην περίπτωση κατά την οποία το Δικαστήριο κρίνει ότι ο όρος «εργασία» δεν αφορά παρά μόνο τη μη μισθωτή εργασία, οι B. Banks κ.λπ., το TRM και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου φρονούν ότι η φύση της επίμαχης εργασίας θα πρέπει να προσδιορίζεται σύμφωνα με τη νομοθεσία περί κοινωνικής ασφάλισης του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου ο ενδιαφερόμενος ασκεί κανονικά τη μη μισθωτή του δραστηριότητα. Αντιθέτως, η Επιτροπή φρονεί, στηριζόμενη στις προαναφερθείσες αποφάσεις de Jaeck και Hervein και Herviller, ότι ο χαρακτηρισμός αυτός αποκείται, στην περίπτωση αυτή, στη νομοθεσία περί κοινωνικής ασφάλισης του κράτους μέλους εντός του οποίου πραγματοποιείται η εργασία.
- 19 Η Γερμανική, η Γαλλική και η Ολλανδική Κυβέρνηση υποστηρίζουν ότι ο όρος «εργασία» αφορά αποκλειστικά τη μη μισθωτή εργασία, εξυπακουμένου ότι στη νομοθεσία του κράτους μέλους εντός του οποίου πραγματοποιείται η εργασία αποκείται ο προσδιορισμός της φύσεώς της. Η ερμηνεία αυτή απορρέει, κατά την άποψή τους, κατ' αρχάς, από την ίδια την επικεφαλίδα του άρθρου 14α του κανονισμού 1408/71. Επίσης, συνάδει με τις αντίστοιχες διατάξεις του τίτλου II, όσον αφορά τους μισθωτούς εργαζομένους και ναυτικούς που αποσπώνται στο έδαφος άλλου κράτους μέλους ή σε πλοίο υπό σημαία άλλου κράτους μέλους προς εκτέλεση εκεί εργασίας. Πράγματι, οι εν λόγω εργαζόμενοι και ναυτικοί εξακολουθούν να υπόκεινται αποκλειστικά στη νομοθεσία του κράτους μέλους από το οποίο προέρχονται μόνον εάν η εργασία που πραγματοποιούν είναι μισθωτή.

- 20 Η ερμηνεία του όρου «εργασία» που υποστηρίζουν οι ενάγοντες της κύριας δίκης, η Ιρλανδική Κυβέρνηση, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Επιτροπή πρέπει να γίνει δεκτή.
- 21 Η ερμηνεία αυτή προκύπτει, αφενός, από το γράμμα του άρθρου 14α, σημείο 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71. Πράγματι, ο όρος «εργασία» έχει συνήθως μια γενική έννοια, που περιγράφει αδιακρίτως την παροχή μισθωτής ή μη μισθωτής εργασίας. Εξάλλου, το άρθρο 14α, σημείο 1, στοιχείο α', διακρίνεται, συναφώς, από το άρθρο 14β, σημείο 2, από το οποίο απορρέει ότι το πρόσωπο που ασκεί κανονικά μη μισθωτή δραστηριότητα είτε στο έδαφος κράτους μέλους είτε σε πλοίο υπό σημαία κράτους μέλους και που εκτελεί εργασία σε πλοίο υπό σημαία άλλου κράτους μέλους εξακολουθεί να υπόκειται στη νομοθεσία του πρώτου κράτους μέλους, εφόσον το πρόσωπο αυτό πραγματοποιεί την εργασία για ίδιο λογαριασμό.
- 22 Ασφαλώς, όπως προκύπτει από την επικεφαλίδα του, το άρθρο 14α του κανονισμού 1408/71 εφαρμόζεται σε πρόσωπα που ασκούν μη μισθωτή δραστηριότητα εκτός από τους ναυτικούς. Ωστόσο, από τούτο δεν μπορεί να συναχθεί ότι η εργασία την οποία αφορά το σημείο 1, στοιχείο α', της διατάξεως αυτής είναι, κατ' ανάγκην, η μη μισθωτή εργασία. Πράγματι, στο άρθρο αυτό, η έκφραση «μη μισθωτή δραστηριότητα» περιγράφει τη δραστηριότητα που ασκεί κανονικά το οικείο πρόσωπο στο έδαφος ενός ή περισσότερων κρατών μελών και όχι την περιστασιακή παροχή εργασίας στην οποία προβαίνει εκτός αυτού ή αυτών των κρατών μελών.
- 23 Αφετέρου, η προεκτεθείσα ερμηνεία του άρθρου 14α, σημείο 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 επιβεβαιώνεται από τις περιστάσεις υπό τις οποίες θεσπίστηκε η διάταξη αυτή. Πράγματι, η διάταξη αυτή εισήχθη στον κανονισμό αυτό με τον κανονισμό 1390/81, ο οποίος ελεξέτεινε την εφαρμογή του κανονισμού 1408/71 στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους. Όμως, στην αρχική της πρόταση περί προσαρμογής του κανονισμού 1408/71 (JO 1978, C 14, σ. 9), όπως και στην τροποποιηθείσα πρότασή της (JO 1978, C 246, σ. 2), η Επιτροπή είχε χρησιμοποιήσει, αντί του όρου «εργασία», την έκφραση «παροχή υπηρεσίας», σκοπώντας έτσι να περιορίσει την εφαρμογή της διατάξεως αυτής αποκλειστικά στην περίπτωση της πραγματοποιήσεως μη μισθωτής εργασίας στο έδαφος άλλου κράτους μέλους. Επομένως, όλα οδηγούν στο συμπέρασμα ότι το Συμβούλιο χρησιμοποίησε τον όρο «εργασία» με την πρόθεση να συμπεριλάβει στη διάταξη αυτή την περίπτωση της μισθωτής εργασίας.

- 24 Ωστόσο, η Γερμανική και Ολλανδική Κυβέρνηση εξέφρασαν τον φόβο ότι μια ερμηνεία του όρου «εργασία» που δεν θα περιοριζόταν μόνο στις μη μισθωτές δραστηριότητες θα μπορούσε να έχει σοβαρές επιπτώσεις. Κατά την άποψή τους, η ερμηνεία αυτή θα είχε ειδικότερα ως αποτέλεσμα να παράσχει σε κάθε πρόσωπο τη δυνατότητα να υπαχθεί στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης των μη μισθωτών ενός κράτους μέλους εντός του οποίου οι εισφορές είναι χαμηλές με αποκλειστικό σκοπό να μεταβεί σε άλλο κράτος μέλος, προκειμένου να ασκήσει εκεί μισθωτή δραστηριότητα επί ένα έτος χωρίς να καταβάλει τις υψηλότερες εισφορές που ισχύουν στο τελευταίο αυτό κράτος.
- 25 Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι το άρθρο 14α, σημείο 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 επιβάλλει στον ενδιαφερόμενο να ασκεί «κανονικά» μη μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος κράτους μέλους. Η υποχρέωση αυτή προϋποθέτει ότι το οικείο πρόσωπο ασκεί συνήθως σημαντικές δραστηριότητες στο έδαφος του κράτους μέλους όπου είναι εγκατεστημένο (βλ., κατ' αναλογία, όσον αφορά το άρθρο 14, σημείο 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71, σχετικά με την απόσπαση των μισθωτών, απόφαση της 10ης Φεβρουαρίου 2000, C-202/97, FTS, Συλλογή 2000, σ. I-883, σκέψη 45). Επομένως, κατά το χρονικό σημείο κατά το οποίο επιθυμεί να επικαλεστεί το ευεργέτημα της επίμαχης διατάξεως, το πρόσωπο αυτό πρέπει να έχει ήδη ασκήσει, επί ορισμένο χρονικό διάστημα, τη δραστηριότητά του. Ομοίως, κατά την περίοδο κατά τη διάρκεια της οποίας πραγματοποιεί εργασία στο έδαφος άλλου κράτους μέλους, το εν λόγω πρόσωπο πρέπει να εξακολουθεί να διατηρεί, στο κράτος από το οποίο προέρχεται, τα μέσα που είναι αναγκαία για την άσκηση της δραστηριότητάς του, ώστε να είναι σε θέση να εξακολουθήσει την άσκησή της κατά την επιστροφή του.
- 26 Όπως τόνισε ο γενικός εισαγγελέας στην παράγραφο 59 των προτάσεών του, η διατήρηση μιας τέτοιας υποδομής στο κράτος προελεύσεως μπορεί να συνίσταται, π.χ., στη χρήση γραφείων, στην καταβολή εισφορών στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, στην καταβολή φόρων, στην κατοχή επαγγελματικής ταυτότητας και αριθμού φόρου προστιθεμένης αξίας ή, ακόμη, στην εγγραφή σε εμπορικά επιμελητήρια και επαγγελματικές οργανώσεις.
- 27 Πρέπει ακόμη να υπογραμμιστεί ότι η εφαρμογή του άρθρου 14α, σημείο 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 προϋποθέτει ότι το πρόσωπο που ασκεί μη μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος κράτους μέλους πραγματοποιεί, στο έδαφος άλλου

κράτους μέλους, μια «εργασία», ήτοι εκτελεί ορισμένη αποστολή, της οποίας το περιεχόμενο και η διάρκεια έχουν καθοριστεί εκ των προτέρων και της οποίας το υποστατό πρέπει να μπορεί να αποδειχθεί διά της προσκομίσεως των σχετικών συμβάσεων.

- 28 Επομένως, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι ο όρος «εργασία» του άρθρου 14α, σημείο 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 αφορά κάθε παροχή εργασίας, μισθωτής ή μη μισθωτής.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

- 29 Με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται σχετικά με την ερμηνεία του όρου «ταυτόχρονα» του άρθρου 14γ του κανονισμού 1408/71.
- 30 Από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι η εφαρμογή, στην υπόθεση της κύριας δίκης, του άρθρου 14α, σημείο 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 προϋποθέτει ότι ο όρος «εργασία» που περιέχει αφορά κάθε παροχή εργασίας, μισθωτής ή μη μισθωτής, και ότι το δεύτερο ερώτημα υποβλήθηκε αποκλειστικά για την περίπτωση κατά την οποία η διάταξη αυτή δεν τυγχάνει εφαρμογής εν προκειμένω.
- 31 Ενόψει της απαντήσεως που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα, παρέλκει, επομένως, η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα.

Επί του πρώτου σκέλους του τρίτου ερωτήματος

- 32 Με το πρώτο σκέλος του τρίτου ερωτήματός του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν το πιστοποιητικό E 101, που έχει εκδοθεί σύμφωνα με τα άρθρα 11α και 12α, παράγραφος 7, του κανονισμού 574/72, δεσμεύει τόσο τον αρμόδιο φορέα του κράτους μέλους εντός του οποίου πραγματοποιείται η εργασία όσο και το πρόσωπο που προσφεύγει στις υπηρεσίες μη μισθωτών που διαθέτουν το πιστοποιητικό αυτό. Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται σχετικά με τη χρονική περίοδο κατά τη διάρκεια της οποίας το πιστοποιητικό αναπτύσσει τα δεσμευτικά του αποτελέσματα.
- 33 Το άρθρο 11α του κανονισμού 574/72 προβλέπει, ιδίως, ότι ο φορέας που ορίζεται από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους, η νομοθεσία του οποίου παραμένει εφαρμοστέα κατ' εφαρμογήν του άρθρου 14α, σημείο 1, του κανονισμού 1408/71, χορηγεί πιστοποιητικό που βεβαιώνει ότι ο μη μισθωτός εξακολουθεί να υπάγεται στη νομοθεσία αυτή και προσδιορίζει μέχρι ποιας ημερομηνίας. Κατά το άρθρο 12α, παράγραφος 7, του ίδιου κανονισμού, σε περίπτωση εφαρμογής του άρθρου 14γ, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71, ο φορέας που ορίζεται από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου το πρόσωπο ασκεί τη μισθωτή του δραστηριότητα χορηγεί στο πρόσωπο αυτό πιστοποιητικό που βεβαιώνει ότι υπόκειται στη νομοθεσία αυτή. Ωστόσο, δεδομένου ότι, για τους λόγους που αναφέρθηκαν στις σκέψεις 29 έως 31 της παρούσας αποφάσεως, το άρθρο 14γ δεν ασκεί επιρροή στην υπόθεση της κύριας δίκης, παρέλκει η εξέταση του άρθρου 12α, παράγραφος 7, του κανονισμού 574/72.
- 34 Με την απόφαση 130, της 17ης Οκτωβρίου 1985, για τα υποδείγματα εντύπων που είναι αναγκαία για την εφαρμογή των κανονισμών 1408/71 και 574/72 (E 001, E 101 έως 127, E 201 έως 215, E 301 έως 303, E 401 έως 411) (ΕΕ 1986, L 192, σ. 1), που ίσχυε κατά τον χρόνο των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών, η διοικητική επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για την κοινωνική ασφάλιση των διακινουμένων εργαζομένων (στο εξής: διοικητική επιτροπή), που προβλέπεται στα άρθρα 80 και 81 του κανονισμού 1408/71, κατάρτισε, μεταξύ άλλων, ένα υπόδειγμα πιστοποιητικού, καλούμενο «πιστοποιητικό E 101», για τη βεβαίωση που αναφέρεται στο άρθρο 11α του κανονισμού 574/72.
- 35 Οι B. Banks κ.λπ., το TRM, η Ιρλανδική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου φρονούν ότι το πιστοποιητικό E 101 έχει, εφόσον δεν έχει ανακληθεί από

τον εκδόντα φορέα, δεσμευτική ισχύ έναντι των αρμοδίων φορέων των άλλων κρατών μελών. Πράγματι, στην αντίθετη περίπτωση, η λειτουργία του συστήματος διευθετήσεως των συγκρούσεων νόμων που καθιερώνει ο τίτλος II του κανονισμού 1408/71 θα διακυβευόταν. Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου φρονεί ότι το πιστοποιητικό αυτό δεσμεύει επίσης τα πρόσωπα που προσλαμβάνουν εργαζομένους στους οποίους αυτό έχει χορηγηθεί. Αντιθέτως, το TRM υποστηρίζει, συναφώς, ότι τα πρόσωπα αυτά δεσμεύονται από τις οδηγίες του αρμόδιου φορέα του κράτους μέλους στο οποίο υπάγονται.

- 36 Η Γερμανική, η Γαλλική και η Ολλανδική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή, υπενθυμίζουν ότι η εφαρμοστέα στους εργαζομένους νομοθεσία περί κοινωνικής ασφάλισης καθορίζεται από τον τίτλο II του κανονισμού 1408/71. Όμως, δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να κατέληξε ο αρμόδιος φορέας που εξέδωσε το πιστοποιητικό E 101 ότι εφαρμοστέα είναι η δική του νομοθεσία στηριζόμενος σε ανακριβή πραγματικά στοιχεία ή σε εσφαλμένη ανάλυση. Έτσι, μολονότι το πιστοποιητικό E 101 συνιστά σοβαρή ένδειξη περί της εφαρμοστέας νομοθεσίας, οι αρμόδιοι φορείς των άλλων κρατών μελών έχουν το δικαίωμα να καταλήξουν, κατά περίπτωση, σε διαφορετικό συμπέρασμα.
- 37 Στην τελευταία αυτή περίπτωση, η Γερμανική και η Ολλανδική Κυβέρνηση φρονούν ότι οι λοιποί φορείς, πέραν του εκδόντος φορέα, δικαιούνται να μη λάβουν υπόψη το πιστοποιητικό E 101. Αντιθέτως, η Επιτροπή προβάλλει το καθήκον καλόπιστης συνεργασίας μεταξύ των αρμοδίων φορέων των κρατών μελών. Έτσι, στην περίπτωση κατά την οποία ο εκδούς φορέας αρνείται να δεχθεί αίτηση ανακλήσεως υποβληθείσα από άλλο φορέα, στον άλλον αυτό φορέα απόκειται να υποβάλει τη διαφορά αυτή στα εθνικά δικαστήρια.
- 38 Πρέπει να τονιστεί ότι η αρχή της καλόπιστης συνεργασίας που έχει καθιερωθεί με το άρθρο 5 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 10 ΕΚ) επιβάλλει στον εκδόντα φορέα, όταν πρόκειται για την εφαρμογή των κανόνων των σχετικών με τον προσδιορισμό της εφαρμοστέας νομοθεσίας σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης, να προβαίνει στην ορθή εκτίμηση των ασκούντων επιρροή πραγματικών περιστατικών και, ως εκ τούτου, να εγγυάται την ακρίβεια των περιλαμβανομένων στο πιστοποιητικό E 101 στοιχείων (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, προαναφερθείσα απόφαση FTS, σκέψη 51).

- 39 Όσον αφορά τον αρμόδιο φορέα του κράτους μέλους εντός του οποίου πραγματοποιείται η εργασία, από τις υποχρεώσεις συνεργασίας που απορρέουν από το άρθρο 5 της Συνθήκης προκύπτει ότι οι υποχρεώσεις αυτές δεν θα τηρούνταν — και οι στόχοι των άρθρων 14α, σημείο 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 και 11α του κανονισμού 574/72 θα καταστρατηγούνταν — αν οι φορείς του εν λόγω κράτους μέλους θεωρούσαν ότι δεν δεσμεύονται από τα στοιχεία που διαλαμβάνει το πιστοποιητικό και υπήγαν και τον μη μισθωτό στο δικό τους σύστημα κοινωνικής ασφάλισης (υπ' αυτήν την έννοια, βλ. την ίδια απόφαση, σκέψη 52).
- 40 Κατά συνέπεια, το πιστοποιητικό E 101, στο μέτρο που δημιουργεί τεκμήριο νομιμότητας όσον αφορά την υπαγωγή των μη μισθωτών στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης του κράτους μέλους όπου είναι εγκαταστημένοι, δεσμεύει τον αρμόδιο φορέα του κράτους μέλους εντός του οποίου ο εργαζόμενος παρέχει την εργασία του (βλ. την ίδια απόφαση, σκέψη 53).
- 41 Η αντίθετη λύση θα συνιστούσε παραβίαση της αρχής της υπαγωγής των μη μισθωτών σ' ένα και μόνο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης καθώς και προσβολή της προβλεψιμότητας του εφαρμοστέου συστήματος και, ως εκ τούτου, της ασφάλειας δικαίου. Πράγματι, σε περιπτώσεις όπου θα ήταν δυσχερής ο προσδιορισμός του εφαρμοστέου συστήματος, εκάτερος των αρμοδίων φορέων των δύο οικείων κρατών μελών θα ενθαρρυνόταν να θεωρήσει, κατά τρόπο βλαπτικό για τον οικείο μη μισθωτό, ότι το δικό του σύστημα κοινωνικής ασφάλισης πρέπει να τύχει εφαρμογής επ' αυτού (βλ. την ίδια απόφαση, σκέψη 54).
- 42 Κατά συνέπεια, εφόσον το πιστοποιητικό E 101 δεν ανακαλείται ή δεν κηρύσσεται ανίσχυρο, ο αρμόδιος φορέας του κράτους μέλους εντός του οποίου ο μη μισθωτός πραγματοποιεί εργασία οφείλει να λάβει υπόψη το γεγονός ότι ο μη μισθωτός ήδη υπόκειται στη νομοθεσία περί κοινωνικής ασφάλισης του κράτους όπου είναι εγκατεστημένος και δεν μπορεί, επομένως, να τον υπαγάγει στο δικό του σύστημα κοινωνικής ασφάλισης (βλ. την ίδια απόφαση, σκέψη 55).
- 43 Όμως, στον αρμόδιο φορέα του κράτους μέλους ο οποίος εξέδωσε το εν λόγω πιστοποιητικό E 101 εναπόκειται να επανεξετάσει την ορθότητα της εκδόσεώς του και,

ενδεχομένως, να ανακαλέσει το πιστοποιητικό, όταν ο αρμόδιος φορέας του κράτους μέλους εντός του οποίου πραγματοποιεί εργασία ο μη μισθωτός εκφράζει αμφιβολίες ως προς την ακρίβεια των στοιχείων που αποτέλεσαν τη βάση του εν λόγω πιστοποιητικού και, ως εκ τούτου, των στοιχείων που διαλαμβάνει αυτό, ιδίως όταν αυτά δεν πληρούν τις απαιτήσεις του άρθρου 14α, σημείο 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 (βλ. την ίδια απόφαση, σκέψη 56).

- 44 Σε περίπτωση που οι οικείοι φορείς δεν συμφωνούν ιδίως όσον αφορά την εκτίμηση των γεγονότων που προσιδιάζουν σε μια ειδική κατάσταση και, κατά συνέπεια, σχετικά με το ζήτημα αν η κατάσταση αυτή εμπίπτει στο άρθρο 14α, σημείο 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71, έχουν την ευχέρεια να προσφύγουν σχετικώς στη διοικητική επιτροπή (βλ. την ίδια απόφαση, σκέψη 57).
- 45 Σε περίπτωση που η επιτροπή αυτή δεν μπορέσει να συμβιβάσει τις απόψεις των αρμοδίων φορέων σχετικά με την εφαρμοστέα, εν προκειμένω, νομοθεσία, το κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου πραγματοποιεί εργασία ο μη μισθωτός έχει, τουλάχιστον, τη δυνατότητα — τούτο δε υπό την επιφύλαξη των τυχόν μέσων ένδικης προστασίας που υφίστανται στο κράτος μέλος του εκδώσαντος φορέα — να κινησει διαδικασία λόγω παραβάσεως, σύμφωνα με το άρθρο 170 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 227 ΕΚ), προκειμένου να καταστεί δυνατό στο Δικαστήριο να εξετάσει, στο πλαίσιο μιας τέτοιας διαδικασίας, το ζήτημα της νομοθεσίας που πρέπει να εφαρμοστεί επί του εν λόγω μη μισθωτού και, συνακόλουθα, την ακρίβεια των διαλαμβανόμενων στο πιστοποιητικό Ε 101 στοιχείων (βλ. την ίδια απόφαση, σκέψη 58).
- 46 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι ένα πιστοποιητικό Ε 101 εκδοθέν σύμφωνα με το άρθρο 11α του κανονισμού 574/72, εφόσον δεν ανακαλείται ή δεν κηρύσσεται ανίσχυρο, δεσμεύει τον αρμόδιο φορέα του κράτους μέλους στο οποίο μεταβαίνει ο μη μισθωτός για να πραγματοποιήσει εργασία.
- 47 Επιπλέον, στο μέτρο που το πιστοποιητικό Ε 101 δεσμεύει αυτόν τον αρμόδιο φορέα, δεν υπάρχει κανένας λόγος που θα δικαιολογούσε να μπορεί το πρόσωπο

που προσφεύγει στις υπηρεσίες του εργαζομένου αυτού να μη λαμβάνει υπόψη το εν λόγω πιστοποιητικό. Πάντως, αν το πρόσωπο αυτό αμφιβάλλει για το κύρος του πιστοποιητικού, πρέπει να ενημερώσει σχετικά τον εν λόγω φορέα.

- 48 Στο πρώτο σκέλος του τρίτου ερωτήματος πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι ένα πιστοποιητικό E 101 που έχει εκδοθεί σύμφωνα με το άρθρο 11α του κανονισμού 574/72, εφόσον δεν ανακαλείται ή δεν κηρύσσεται ανίσχυρο, δεσμεύει τον αρμόδιο φορέα του κράτους μέλους στο οποίο μεταβαίνει ο μη μισθωτός για να πραγματοποιήσει εργασία καθώς και το πρόσωπο που προσφεύγει στις υπηρεσίες του εργαζομένου αυτού.

Επί του δευτέρου σκέλους του τρίτου ερωτήματος

- 49 Με το δεύτερο σκέλος του τρίτου ερωτήματός του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν το εκδοθέν σύμφωνα με το άρθρο 11α του κανονισμού 574/72 πιστοποιητικό E 101 μπορεί να έχει αναδρομικό αποτέλεσμα οσάκις αφορά περίοδο που έχει εν μέρει ή εν όλω παρέλθει κατά το χρονικό σημείο της εκδόσεώς του.
- 50 Οι B. Banks κ.λπ., η Γερμανική, η Γαλλική και η Ολλανδική Κυβέρνηση, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου καθώς και η Επιτροπή προτείνουν να δοθεί καταφατική απάντηση στο ερώτημα αυτό. Ισχυρίζονται, ιδίως, ότι ο κανονισμός 574/72 δεν επιβάλλει να εκδίδεται το πιστοποιητικό αυτό πριν από την έναρξη της εργασίας στο έδαφος του δευτέρου κράτους μέλους.
- 51 Αντιθέτως, το TRM φρονεί ότι η καθυστερημένη έκδοση ή προσκόμιση του πιστοποιητικού E 101 έχει ως συνέπεια να μην μπορεί το πρόσωπο που προσφεύγει στις υπηρεσίες των οικείων εργαζομένων να το λάβει υπόψη σε εύθετο χρόνο.

- 52 Συναφώς, επιβάλλεται κατ' αρχάς η διαπίστωση ότι το άρθρο 11α του κανονισμού 574/72 δεν τάσσει καμία προθεσμία για την έκδοση της βεβαιώσεως την οποία προβλέπει.
- 53 Επιπλέον, εκδίδοντας το πιστοποιητικό E 101 δυνάμει του άρθρου 11α, ο αρμόδιος φορέας κράτους μέλους δηλώνει απλώς και μόνον ότι ο οικείος μη μισθωτός εξακολουθεί να υπόκειται στη νομοθεσία αυτού του κράτους μέλους καθ' όλη τη δεδομένη περίοδο κατά τη διάρκεια της οποίας πραγματοποιεί εργασία στο έδαφος άλλου κράτους μέλους. Η δήλωση αυτή, μολοντί είναι προτιμότερο να γίνεται πριν από την έναρξη της οικείας περιόδου, μπορεί να γίνει επίσης κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής ή ακόμη και μετά τη λήξη της.
- 54 Υπ' αυτές τις συνθήκες, κανένα στοιχείο δεν αποκλείει να παράγει το πιστοποιητικό E 101, κατά περίπτωση, αναδρομικά αποτελέσματα.
- 55 Έτσι, η απόφαση 126 της διοικητικής επιτροπής, της 17ης Οκτωβρίου 1985, σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', του άρθρου 14α, παράγραφος 1, στοιχείο α', του άρθρου 14β, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 1408/71 (ΕΕ 1986, C 141, σ. 3), ορίζει ότι ο φορέας που αναφέρεται στα άρθρα 11 και 11α του κανονισμού 574/72 υποχρεούται να χορηγήσει βεβαίωση σχετικά με την εφαρμοστέα νομοθεσία (έντυπο E 101), ακόμη κι αν η χορήγηση της βεβαιώσεως αυτής ζητείται μετά την έναρξη, εκ μέρους του οικείου εργαζομένου, της δραστηριότητας που ασκείται στο έδαφος κράτους διαφορετικού από το αρμόδιο.
- 56 Εξάλλου, το Δικαστήριο έχει οπωσδήποτε δεχθεί τη δυνατότητα του πιστοποιητικού E 101 να έχει αναδρομικά αποτελέσματα, οσάκις έχει κρίνει ότι η δυνατότητα που παρέχει στα κράτη μέλη το άρθρο 17 του κανονισμού 1408/71 να προβλέπουν με συμφωνία την εφαρμογή άλλης νομοθεσίας από εκείνη που ορίζουν τα άρθρα 13 έως 16, προς το συμφέρον του εργαζομένου, ισχύει επίσης για ήδη διανυθείσες περιόδους (αποφάσεις της 17ης Μαΐου 1984, 101/83, Brusse, Συλλογή 1984, σ. 2223, σκέψεις 20 και 21, και της 29ης Ιουνίου 1995, C-454/93, Van Gestel, Συλλογή 1995, σ. I-1707, σκέψη 29). Πράγματι, τα άρθρα 11 και 11α του κανονισμού 574/72 προβλέπουν επίσης, στην περίπτωση αυτή, την έκδοση του πιστοποιητικού E 101.

- 57 Επομένως, στο δεύτερο σκέλος του τρίτου ερωτήματος πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι ένα πιστοποιητικό E 101 εκδοθέν σύμφωνα με το άρθρο 11α του κανονισμού 574/72 μπορεί να έχει αναδρομικό αποτέλεσμα.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 58 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Γερμανική, η Γαλλική, η Ιρλανδική, η Ολλανδική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι οποίες κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε, με διάταξη της 21ης Απριλίου 1997, το Tribunal du travail de Bruxelles, αποφαινεται:

- 1) Ο όρος «εργασία» του άρθρου 14α, σημείο 1, στοιχείο α', του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη

των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2001/83 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 1983, στη συνέχεια δε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3811/86 του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 1986, αφορά κάθε παροχή εργασίας, μισθωτής ή μη μισθωτής.

- 2) Ένα πιστοποιητικό E 101 εκδοθέν σύμφωνα με το άρθρο 11α του κανονισμού (ΕΟΚ) 574/72 του Συμβουλίου, της 21ης Μαρτίου 1972, περί του τρόπου εφαρμογής του κανονισμού 1408/71, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό 2001/83, στη συνέχεια δε με τον κανονισμό 3811/86, για όσο διάστημα δεν ανακαλείται ή δεν κηρύσσεται ανίσχυρο, δεσμεύει τον αρμόδιο φορέα του κράτους μέλους στο οποίο μεταβαίνει ο μη μισθωτός για να πραγματοποιήσει εργασία καθώς και το πρόσωπο που προσφεύγει στις υπηρεσίες του εργαζομένου αυτού.
- 3) Ένα πιστοποιητικό E 101 εκδοθέν σύμφωνα με το άρθρο 11α του κανονισμού 574/72 μπορεί να έχει αναδρομικό αποτέλεσμα.

Edward

Sevón

Gulmann

Puissochet

Jann

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 30 Μαρτίου 2000.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

R. Grass

D. A. O. Edward